

USAID | **KOSOVO**
FROM THE AMERICAN PEOPLE

SUCCESS STORY

Žene lagano napreduju u kosovskom poslovnom sektoru

Povećano kreditiranje i izvoz proširuju opcije

Photo by: USAID

Biljana Vićentijević je vlasnica i upravitelj uspješne poslastičarnice u Severnoj Mitrovici.

“Svaka mlada žena bi trebala da pokuša da poseduje svoj biznis ... Ciljajte upravo ono što vi želite da radite, i držite se toga, ako želite da uspete.”

—Biljana Vićentijević

Poboljšanje ekonomskog rasta je teško ako je polovina stanovništva isključena. Nažalost, učešće žena u radnoj snazi na Kosovu je najniže u Evropi. Ipak, USAID pomaže ženama u poboljšanju njihovih veština i povećanju prihoda.

Manje od 10 odsto preduzeća na Kosovu je pod upravom ili u vlasništvu žena, dok se samo 3 odsto od svih poslovnih kredita dodeljuje ženama. Broj žena preduzetnika na Kosovu je takođe među najnižima u regionu, i žene često nailaze na više prepreka nego muškarci kada pokušavaju da osnuju biznis.

Žene se suočavaju sa teškoćama u pristupu kreditima, prvenstveno zbog neposjedovanja one vrste kolaterala koji je potreban za obezbeđenje kredita, kao nekretnine, oprema i zemljište. Zbog kulturnih normi, imovina je često registrovana u ime muških srodnika.

Biljana Vićentijević poseduje poslastičarnicu u Severnoj Mitrovici kojom upravlja ispunjavajući mnoge uloge: menadžera, glavnog kuvara, i šefa higijene. Ono što čini njen marljiv rad isplativim je zahvalnost njenih mušterija – ona radi sve što je potrebno da njene torte i kolači ne samo lepo izgledaju nego da su i kvalitetni proizvodi. U početku je ona prodavala uvezene slatkiše, dok nije shvatila da može proizvesti kvalitetnije sama.

“USAID je bio od velike pomoći u početnoj fazi mog posla – bez njega, ja bih još i dalje radila s amaterskom opremom. Posedovanje dobre opreme puno znači,” kaže ona.

Vićentijevićeva je iskoristila mnoge mogućnosti za obuku svog osoblja kako bi unapredila njihove veštine. Kroz marketinšku pomoć USAID-a, ona je pripremila poslovne kartice, brošure, i uniforme, kako bi dalje učinila svoj biznis profesionalnijim. Čim je razdelila svoje nove brošure počela da dobija pozive u vezi njih kao i narudžbine, čak i iz Južne Mitrovice, uprkos etničkim pitanjima koja dele taj grad.

“Svaka mlada žena bi trebala da pokuša da poseduje svoj biznis,” kaže Vićentijevićeva. “Glavna poenta je imati dobru ideju o tome šta raditi. Postoji million mogućnosti – treba izabrati ono što je najbolje za neposrednu okolinu, jedinstven proizvod za ponudu... Ciljajte upravo ono što vi želite da radite, i držite se toga, ako želite da uspete.”

Muzafere Bruma je počela sa uzgojem malina pre dve godine, i sada kaže: “Aktivna sam svo vreme, radim tokom cele sezone. Naravno da je to teže za jednu ženu. Ali kućni poslovi lakše dođu ako se radi još nešto drugo sa strane. Bolje mi je, psihološki. Ponosna sam na samu sebe što radim nešto.”

Kao izvršni direktor kosovskog Udruženja prerađivača drveta, Arijeta Vulja Požegu je koristila svaku priliku za jačanje svog sektora, uključujući i učešće u međunarodnim sajmovima u cilju promovisanja preduzeća koja deluju na Kosovu.

U početku su mnoga od preduzeća koja je ona predstavljala oklevala oko učestvovanja po sajmovima u inostranstvu. Međutim, od tada je broj učesnika među njima porastao, zahvaljujući USAID-ovim grantovima. Sve više i više njih sklapaju ugovore vredne stotine hiljada evra, proširuju svoje objekte i zapošljavaju nove radnike. Sada, 80 odsto proizvodnje jedne kompanije ide za izvoz.

“Tržište je na Kosovu sada veoma malo,” primećuje ona. “Imamo 2 miliona ljudi. Gde prodati sve? Ako želite rast, treba da izvozite.”

Tokom protekle godine, USAID-ovi programi obuke sa naglaskom na ekonomski rast su obuhvatili više od 500 žena i pomogli više od 1000 njih u otpočinjanju novih stalnih zaposlenja. Povećane mogućnosti za žene u biznisu doprinose rastu kosovske ekonomije i jačanju cele zemlje.

USAID potpomaže stvaranje novih mogućnosti za žene u biznisu kroz Unapredimo Kosovo zajedno – Primarnu komponentu, trogodišnju aktivnost koja je počela u aprilu 2014. godine, i, u skorije vreme, kroz Osnajivanje privatnog sektora, aktivnosti koja ima za cilj stvaranje radnih mesta sa posebnim fokusom na žene i omladinu. USAID-ovo Osnajivanje privatnog sektora je počelo u julu 2014. godine i trajeće do jula 2017. godine.